

Legányi Ferenc Budapesten született 1884-ben, de élete jelentős részét – 14 éves korától – Egerben töltötte. A Legányi család 1898-ban vásárolta meg az Eged-hegy déli oldala és a Kis-Eged között fekvő tanyát, ahol jelentős újításokkal kezdett bele a gazdálkodásba. A hegyoldalokon teraszokat képeztek ki, szőlőket, gyümölcsösöket telepítettek. A teraszok kiépítése során jelentős mennyiségű földet és követ mozgattak meg, kézi erővel. Az ekkor előkerült kővületek hatására kezdett Legányi Ferenc érdeklődése az őslénytan, (a paleontológia) felé fordulni. A Kis-Eged déli oldalában egy árokban kerültek elő azok a 40 millió éves megkövesedett hal- és levéllenyomatok, melyekből egy hatalmas gyűjteményt állított össze, és ez felkeltette a Magyar Állami Földtani Intézet szakembereinek figyelmét is. Innentől kezdve folyamatos levelezésben állt az ország neves szakembereivel és érdeklődése egyre inkább kiterjedt a Bükk-vidék más tájai felé is. Ez az árok – ahonnan e gyűjtemény előkerült – ma már nem látható: a munkálatok során feltöltötték, és az Eged alatt csordogáló patakot a birtokon keresztül, a Kis-Eged megkerülésével vezették vissza az Ostoros-patak völgyébe. A patakon kisebb halastavat is létesítettek. Később a birtokot elárverezték, majd a tanyaépület az egri borkombinát, az azóta meg-

szűnt Egervin birtokába került. Ma a romos épület a gaz veri fel, a patakot elterelték, a gyümölcsösök és a szőlők kipusztultak. Ugyan a szőlőterületeket a 2000-es években újra betelepítették, de az egykori virágzó birtok emlékét csak a Kis-Eged oldalában minden tavasszal virágba boruló évszázados mandulafák őrzik.

NEHÉZ IDŐKBEN IS ELKÖTELEZVE A TUDOMÁNYNAK

Az 1920-as évek elején Eger várossal közösen megkezdődött az Egerből az Eged-hegy szőlőihe vezető makadámút építése. Az egyezség szerint a költségek felét a Legányi család, másik felét Eger városa állta. Az építkezés lassan haladt, és mire elkészül az út, Legányiéék hatalmas banki kölcsönök alatt nyögtek, de a munkásokat végül kifizették. A város viszont nem állta a szavát, és a ráeső részt soha nem fizette ki, így az eladósodott család birtokát elárverezték. Legányinak nem maradt a birtokból csak egy szekere, és két lova, amikkel beköltözött Egerbe, a család Diófakút utcai házába.

*„És mire elkészül az út,
magam sem hittem volna tán
már foghatunk és menni kell,
két ló maradt a vész után.”*

– írja e verset naplójába.

Innentől fuvarozásból is pócegödrök takarításából élt. Ebben az időben fordult érdeklődése a közeli Wind-féle téglagyár agyagbányája felé, melynek

kővületeit kutatva több új fajt is felfedezett. A 25–22 millió évvel ezelőtt itt hullámzó sekély tenger üledéke számtalan élőlény, köztük sok tengeri sün, korallok, fésűkagylók és toronycsigák vázát őrizte meg. Kutatásai alapján később e földtörténeti kor ezen szakasza „Egri emelet” néven került be a szakirodalomba.

Gyűjteményeit általában múzeumoknak, a Földtani Intézetnek, a Természetudományi Múzeumnak és a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.

A második világháborúban, majd 1956-ban a gyűjtemények az őket befogadó intézményekkel együtt megsérültek, illetve jelentős részük el is pusztult. De maga Legányi Ferenc sem viselte könnyebben a háború viszontagságait: fuvarozás közben kezei megfagytak, innentől kezdve kora ősztől késő tavaszig báránnyal kesztyűt hordott, és soha senkivel sem fogott kezét – így vált azzá a furcsa egri remetévé, akit félve bámultak meg a gyerekek, hiszen éjjel-nappal vastag kesztyűben, elnyújt ruhában egy hatalmas bakancsbal lábán, hátán egy fonott hátikosárral rótt a Bükk útjait, és gyűjtötte a kőveket.

Kitaszítottágát az is tetézte, hogy eredendően vagyonos polgári családból származott, így az újonnan formálódó kommunista diktatúra szemében politikailag megbízhatatlan lett.

Készítette a Kaptarkó Természetvédelmi és Kulturális Egyesület a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával.

www.kaptarko.hu
info@kaptarko.hu
facebook.com/kaptarko

BOLDOG ÉVEK

A kitaszított tudós életében 1951 hozta el a változást: a tudományos élet folyamatos, személye melletti kiállításának köszönhetően a politika megkönyörült rajta, és a Dobó István Vármúzeumba került, ahol hamarosan tudományos munkatársként alkalmazták. Innentől már csak kutatásaira kellett koncentrálnia: járta a Bükköt, preparálta, gyűjteményét rendezgette. De gyűjtötte a régészeti leleteket is, és nem kerülte el figyelmét a néprajz sem: sok-sok népdalt is lejegyzett, néprajzi emlékeket gyűjtött, helytörténeti dokumentumokat másolt, gyarapítva a Vármúzeum gyűjteményét. Ezekben az években fedezett fel számtalan új lelőhelyet a Bükk északnyugati oldalán, ahonnan sok-sok új faj került ismét leírásra. Az ő „keresztgyerekei” – ahogyan Legányi emlegette – állítanak emléket az egri remete-tudósnak. Ma 16 őslény viseli nevét. Életműve szétszórva, az ország nagy múzeumaiban gyűjteményeit gyarapítják.

„Egy geológuskalapácsot, ezerháromszáz oldalnyi kéziratot és nyolcvanezer ősmaradványt hagyott hátra” (Ilosvai Ferenc, 1989) – mikor 1964 tavaszán hosszú betegeskedés után elhunyt a lesencetomaji szociális otthonban.

Ma az egri Kisasszony-temetőben nyugszik, fejfája egy több mint 10 millió éves megkövesedett fatörzs.

